

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

О.В. Стрельцова

« ____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: «Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність»

Виконавець: Дурицька Євгенія Олегівна

Науковий керівник: доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Савчук Сергій Станіславович

Нормоконтролер: викладач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Головатенко Марина Юріївна

Київ, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	7
1.1. ПОНЯТТЯ МІЖНАРОДОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	7
1.2. МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ НАРОДІВ І НАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	13
РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИП САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ І НАЦІЙ ЯК ПРИНЦИП МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	20
2.1. ЕВОЛЮЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВА НА САМОВИЗНАЧЕННЯ	20
2.2. ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ.....	26
2.3. МОЖЛИВІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ.....	32
РОЗДІЛ 3. РЕСПУБЛІКА ПІВДЕННИЙ СУДАН ТА ПРИНЦИП ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ	38
3.1. ЗАРОДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ В РЕСПУБЛІЦІ ПІВДЕННИЙ СУДАН	38
3.2. ПРИНЦИП ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА В РЕСПУБЛІЦІ ПІВДЕННИЙ СУДАН	43
3.3. РЕФЕРЕНДУМ ЩОДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ РЕСПУБЛІКИ ПІВДЕННИЙ СУДАН ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ	47
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що в сучасному світі існують групи людей, які згодом перетворюються в народи та нації, все більше потребують захисту своїх прав, та саме головне – своєї незалежності.

Принцип самовизначення народів, і націй допомагає вільно обирати свій шлях розвитку, вільно визначати свій політичний статус і здійснювати свій економічний, соціальний і культурний розвиток — це все передбачає незалежність.

Саме цей принцип належить до основних принципів міжнародного права у відповідності з Статутом ООН (п.2 ст.1), створюючи у такий спосіб одну з найважливіших засад сучасного міжнародного права та міжнародного правопорядку у цілому. Його значення окреслюється могутньою роллю, яку він відіграє в підтриманні миру і безпеки у всьому світі. Запобігання та усунення загрози миру, владнання міжнародних спорів, що можуть призвести до порушень миру, нерідко зв'язано із здійсненням даного принципу.

В ході дослідження для висвітлення проблем, механізму реалізації і перспектив принципу самовизначення народів і націй було використано приклад Південного Судану. Суданська держава протягом останніх декількох десятиліть переживає тяжку кризу. В країні розгортаються декілька гострих та довгих міжетнічних конфліктів. Проблема самовизначення юних районів Судану, яка виникла ще за часів англо-єгипетського управління Суданом (1899–1955 рр.), вилилася згодом в кровопролитну громадянську війну.

В цей час можна помітити реалізацію в Судані права народу на самовизначення. В зв'язку з тим, що на планеті невирішеними є ще безліч політичних, етнічних конфліктів, які можна вирішити шляхом реалізації права народу на самовизначення, приклад Судану може визначити перспективу існування та розвитку принципу права на самовизначення в міжнародному праві.

Отже принцип самовизначення народів, і націй є ключовим в даній дипломній роботі.

Теоретичні та практичні аспекти міжнародної правосуб'єктності народів, і націй, що борються за незалежність відображені у працях цілої низки як зарубіжних, так і вітчизняних **вчених**. До зарубіжних вчених, які розглядали та удосконалювали дане питання, праці та ідеї яких були використані при написанні даного дослідження, насамперед були: Я. Броунлі, Я. Кастанед, Дж. Фавсет, Н. Фейнберг, Л. Гудрич, Е. Хамбро, А. Шимонс, Б. Хелперн, Х. Джонсон, Г. Кельзен, Г. Лаутерпахт, Б. Бовет, Р. Емерсон, Р.Еріксон, Л. Еванс, Дж. Геллен, Д. Джонсон, Л. Джонсон, Дж. Кунц, А. Фердросса, А. Коббана, М. Віраллі, К. Райт, А. Уелен.

Варто зазначити юристів-міжнародників радянського періоду, що приймали участь у написанні праць на цю тему: В.В. Любомудров, Л.В. Сперанський, Д.Б. Левін, Р.А. Тузмухаммедов, Г.Б. Старушенко, С.Б. Крилов, Л.А. Моджорян, Г.А. Осницької, М.В. Черноголовкіна, С.В. Молодцова, В.М. Шуршалова та ін.

Серед українських науковців: В.Н. Денисов, Ю.І. Нипорка, О.П. Мартиненко, В.В. Міцик, М.М. Товт, В.В. Нікітюк.

Зокрема ними було досліджено такі питання як: принцип права на самовизначення народів і націй, а отже і права народів та націй, що борються за незалежність.

Проте, попри досить велику кількість досліджень з даного питання, варто розібрати питання міжнародної правосуб'єктності народів і націй, що борються за незалежність, бо час іде, і це питання є достатньо великим та необхідним, що в свою чергу потребує їх детальнішого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексний аналіз поняття міжнародної правосуб'єктності народів і націй, що борються за незалежність, а також теоретичне висвітлення та виявлення особливостей поняття міжнародної правосуб'єктності народів і націй, у міжнародному

праві, принцип права народів і націй на самовизначення, та виявлення специфіки його застосування в практиці на прикладі Південного Судану.

Відповідно до мети дослідження були сформульовані наступні завдання:

- дослідити юридичну природу і формальне закріплення міжнародної правосуб'єктності народів і націй, що борються за незалежність;
- проаналізувати зміст та призначення міжнародної правосуб'єктності народів і націй у міжнародному праві;
- висвітлити розвиток принципу права народів і націй на самовизначення у міжнародному праві;
- розкрити основний зміст принципу права народів і націй на самовизначення в міжнародному праві;
- дослідити перспективи розвитку права народів і націй на самовизначення;
- охарактеризувати проблему застосування принципу права народів і націй на самовизначення на прикладі Південного Судану.

Об'єктом дослідження є принцип на самовизначення народів і націй на самовизначення.

Предметом дослідження є міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність.

Методи дослідження. В бакалаврській роботі використані насамперед такі функціональні методи юридичної науки, як нормативний та природно-правовий, що застосовувалися при визначенні як правової природи та складових елементів права народів, і націй на самовизначення. Використовувалися також загальнонаукові методи – історичний (при дослідженні етапів становлення та розвитку принципу самовизначення народів та узагальненні практики діяльності органів ООН в процесі його здійснення, в ході аналізу ходу та розвитку конфлікту в Судані), та системний (в ході розгляду системи принципу права народів, і націй на самовизначення).

Нормативно-правовою базою дослідження є Статут ООН, Загальна декларація прав людини, Декларація про принципи міжнародного права, інші міжнародно-правові документи, Конституція України, закони та підзаконні акти вітчизняного законодавства.

Емпіричну базу дослідження склали результати референдуму в Південному Судані.

Апробація результатів дослідження. Окремі наукові результати дослідження були апробовано та опубліковано у межах такої науково-практичної конференції: «Міжнародна правосуб'єктність народів і націй у міжнародному праві» (XXII Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», 25.04.2022, НАУ, Київ).

Структура роботи. Бакалаврська робота за своєю структурою обумовлена метою та завданнями. Дипломна робота складається із переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, якими охоплюються вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи 62 сторінки, у тому числі список використаних джерел – 6 сторінок.

РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

1.1. ПОНЯТТЯ МІЖНАРОДОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Міжнародна правосуб'єктність — це здатність суб'єкта міжнародного права бути учасником міжнародних правовідносин, зокрема укласти та виконувати міжнародні договори [1].

Міжнародна правосуб'єктність це присутність певних прав та обов'язків, що встановлені нормами міжнародного права.

Існує 2 види суб'єктів – первинні та вторинні. Універсальна правосуб'єктність відноситься для країн, і ці країни розпоряджаються нею повною мірою з моменту їх створення. Право на визнання націй, і народів що борються за незалежність та самовизначення є можливим лише при їх дотриманні певних умов.

Суб'єктами міжнародного публічного права є: держави; нації, які ведуть боротьбу за незалежність і створили в процесі цієї боротьби органи національного визволення, які виконують функцію публічної влади і мають здатність представляти свою націю на міжнародній арені; міжнародні міждержавні організації. Деякі вчені відносять до суб'єктів міжнародного права також і фізичних та юридичних осіб (компанії, концерни тощо).

Міжнародна правосуб'єктність не з'являється автоматично з реалізації їх права на самовизначення, закріпленого в Статуті ООН.

Установчий документ організації обмежує правосуб'єктність міжнародної міждержавної організації.

Функціональний характер притаманний міжнародній правосуб'єктності, через те, що вона є обмеженою цілями та завданнями міжнародної організації закріпленими в її установчих документах.

Якщо говорити за зміст міжнародної правосуб'єктності, то до його складу входять такі елементи: здатність мати права і обов'язками, нести відповідальність у разі порушення міжнародно-правових норм.

Освіта як суб'єкт міжнародного права може захищати свої права – це впливає із механізму міжнародної правосуб'єктності. Також слід додати що міжнародна правосуб'єктність представляє перед собою можливість залучення суб'єктів міжнародного права до відповідальності.

Міжнародне право та система національного права відрізняються один від одного. Через це поняття у міжнародному праві і в національному праві не є однаковими, і поняття «міжнародна правосуб'єктність» не є виняток. Іноді вживається термін «правоздатність».

Так, відповідно до ст. 6 Віденської конвенції про право міжнародних договорів «кожна держава має правоздатність укладати договори». В даному випадку термін «правоздатність» це повноваження укладати договори, що впливає з міжнародного права.

Також міжнародна правосуб'єктність охоплює право брати участь в процесі освіти норм міжнародного права. Бо тільки самі суб'єкти міжнародного права беруть участь у такому процесі.

Не можна не згадати що міжнародна правосуб'єктність виявляється також і в тому, що суб'єкти входять в міжнародні відносини, які в свою чергу є регульованими міжнародним правом.

Ці міжнародні відносини в свою чергу утворюються лише між суб'єктами права. Через вступ в міжнародні відносини суб'єкти права реалізують свої права і обов'язки.

Отже, важливо зазначити визначення поняття суб'єкту міжнародного права в даному контексті – це формування, яке може володіти правами і обов'язками, що в свою чергу виходять з міжнародного права, обороняти їх і вступати в міжнародні відносини, які регулюються міжнародним правом [2].

Якщо говорити про поняття міжнародної правосуб'єктності в міжнародному праві то слід зазначити суб'єкта міжнародного права, що тісно пов'язаний з міжнародною правосуб'єктністю.

Цей зв'язок можна охарактеризувати як певну узагальнену характеристику правового статусу певного учасника міжнародних правовідносин.

Важливим є зазначення елементів міжнародної правосуб'єктності:

До елементів міжнародної правосуб'єктності слід відносити такі:

- здатність бути носієм міжнародних прав та обов'язків (міжнародна правоздатність);
- здатність своїми діями набувати міжнародних прав та здійснювати міжнародні обов'язки (міжнародна дієздатність);
- здатність брати участь у процесі міжнародної правотворчості;
- здатність самостійно (індивідуально чи колективно) забезпечувати виконання норм міжнародного права.

Описуючи дані елементи, а саме здатність бути носієм міжнародних прав та обов'язків (міжнародна правоздатність), здатність своїми діями набувати міжнародних прав та здійснювати міжнародні обов'язки (міжнародна дієздатність), та здатність особи нести юридичну відповідальність за шкоду, заподіяну її протиправними діями (міжнародна деліктоздатність), якщо коротко – правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, то ці елементи притаманні правосуб'єктності в цілому, а здатність брати участь у процесі міжнародної правотворчості, та здатність самостійно (індивідуально чи колективно) забезпечувати виконання норм міжнародного права – ці елементи притаманні міжнародній правосуб'єктності.

Всі елементи міжнародної правосуб'єктності доступні суб'єктам міжнародного права, проте час від часу вони можуть і не збігатися.

Міжнародна правоздатність має свою своєрідність, яка спричинена властивостями міжнародних відносин.

Зміст міжнародної правоздатності – це права та обов'язки, що можна розділити такі групи:

- загальні міжнародні права та обов'язки, притаманні всім суб'єктам міжнародного права, незалежно від їх характеру.

Сюди можна віднести:

- право на участь у міжнародних відносинах;
- право на захист своїх законних прав та інтересів;
- право на повагу прав інших суб'єктів тощо;

- конкретні міжнародні права та обов'язки, притаманні суб'єктам певного типу.

Як підсумок держава, як суб'єкт міжнародних правовідносин, має:

- право на непорушність кордонів;
- право на індивідуальну та колективну самооборону та ін;

- індивідуальні міжнародні права та обов'язки, покладені на певний суб'єкт міжнародного права; зазвичай такі права та обов'язки передбачені міжнародними договорами або установчими документами міжнародних організацій.

В приклад можна привести статтю 3 Договору про відкрите небо 1992 року, яка зобов'язує кожну державу-учасницю виконувати спостережні польоти над своєю територією відповідно до положень цього Договору. Таке зобов'язання є певним прикладом індивідуального зобов'язання держави, що вона бере на себе, долучаючись до договору [3].

Існують різні види об'єднання людей, і право не може передбачити наперед усі можливі форми об'єднання людей, що з'являтимуться та зникатимуть із плином історії та претендуватимуть на статус його суб'єктів.

Об'єктивна відсутність чітких і встановлених правових критеріїв, відповідність яким кваліфікує соціальну педагогіку як юридичний суб'єкт, свідчить про головну слабкість і перевагу інституту правосуб'єктності – залежність від часу.

З плином часу світ сприймається по іншому, виникають нові ідеї, умови та завдання. І визнання тієї чи іншої особи або їхнього об'єднання правосуб'єктним, насамперед залежить саме від них.

Є й ще одна закономірність розвитку цієї сфери: «Кожна система права, яка досягла певного рівня зрілості, підкорюється постійним ускладненням людських відносин із створення осіб, які не є людьми» [4].

Завдяки теорії правосуб'єктності можна попередити більшу частину проблем розвитку суб'єктів права, які можуть виникнути.

Ця теорія може роз'яснити юридичний зміст суб'єкта права, «розроблятиме справедливі інституційні зв'язки індивідів стосовно одне одного, які забезпечують адекватне виявлення особистих здатностей» [5].

Як зазначає А. Якімов «суть правосуб'єктності полягає в тому, що вона визначає ті юридично значимі характеристики, володіння якими робить реальну особу власником того чи іншого правового положення» [6].

Більша частина вчених дала згоду на відношення до структури правосуб'єктності: правоздатність (здатність мати права та обов'язки), дієздатність (здатність здійснювати права та обов'язки), деліктоздатність (здатність бути суб'єктом відповідальності), про які було сказано раніше.

Існує думка якої дотримуються більшість практиків – що у випадку держави правоздатність і дієздатність збігаються. Також практики припускають часткове обмеження або повну ліквідацію дієздатності держави [7].

Якщо говорити про перше визначення міжнародної правосуб'єктності, то її розробив Г. В. фон Лейбніц.

Це поняття було сформульоване для того, щоб розкрити правовий статус середніх німецьких князів на противагу загальновизнаному статусу Людовика IV та Імператора Священної Римської Імперії, а також для того щоб забезпечити баланс суб'єктів права та справедливості у Європі.

Г. В. фон Лейбніц у *Codex Juris Gentium Diplomaticus* вказав: «Той є особою у міжнародному праві, хто представляє публічну свободу так, що він

не є суб'єктом опіки або влади когось іншого, але сам по собі має владу війни та союзів.

Якщо тоді його влада є достатньо всеосяжною, домовлено називати його владарем і його будуть називати сувереном або суверенною владою.

Тих відносять до суверенних властей, хто може розраховувати на достатню свободу та владу здійснювати певний вплив у міжнародних справах через армії або договори» [8].

Із цього можна виділити декілька пунктів:

- еволюція міжнародного права – формулювання суверенності не держави, а саме особи – абстрактний суб'єкт, що має в собі певні здатності(міжнародна правосуб'єктність);

- еволюція інституту міжнародної правосуб'єктності – признання ключового елемента – свобода особи, з якої виходить здатність особи;

- еволюція саме певної частини інституту, що відноситься до участі суб'єкта у МО:

1) згадування влади на участь у союзі нарівні з участю у війні, як згадування головних характеристик суб'єкта права;

2) союзи та договори пов'язані між собою;

3) міркування, держава може бути учасницею союзу.

У цьому ж контексті на противагу конфедерації держав їхній союз Лейбніц вважав новою цивільною особою з правами, відмінними від прав його членів [9].

1.2. МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ НАРОДІВ І НАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Варто почати з націй, та народів, що борються за незалежність які є визнаними в міжнародному праві, тобто вони є учасниками міжнародно-правових відносин.

Міжнародне право та статус ООН дають можливість націям та народам утворювати власну незалежну державу. Ця можливість виходить із права націй на самовизначення – є найважливішою з міжнародно-правових засад.

Існуючий термін «народ» як суб'єкт самовизначення використовується у Статуті ООН та інших міжнародно-правових документах, а саме у певних розділах.

Можна зробити невеликий висновок щодо несумісності міжнародного права з примусовим перешкоджанням виконання права на самовизначення, і збереження колоніалізму та ін. в будь-яких формах.

Народи та нації що борються за незалежність мають можливість утворювати власні керівні органи, що виконують законодавчі та виконавчі функції та висловлювати суверенну волю націй.

Міжнародно-правові відносини в певних випадках дозволяють націям, що борються за незалежність бути суб'єктами міжнародного права, які виконують свої міжнародні права та обов'язки через згадані вище органи.

Такими були, наприклад, Народний рух за визволення Анголи (МПЛА), Фронт національного визволення Алжиру Фронт визволення Мозамбіку (ФРЕЛІМО), Народна організація Південно-Західної Африки (СВАПО). Такою є Організація визволення Палестини (ООП).

Повною міжнародною правосуб'єктністю володіють нації та народи, що борються за незалежність, і можуть вступати у зносини з іншими державами, та направляти власних офіційних представників для того щоб

відбувалися переговори, можливість приймати участь у роботі міжнародних конференцій, і насамперед укладення міжнародних договорів.

Захист норм міжнародного права – це те, чим можуть користуватися нації та народи, що борються за незалежність у ході збройної національно-визвольної боротьби. Цей захист рекомендований у разі війни, але на жаль зазначені норми нерідко є порушеними.

Наведені вище випадки мають на увазі народження під час національно-визвольної боротьби нових незалежних не від кого держав, тому через те це є повноправні суб'єкти міжнародного права [10].

Право народів на рівноправність та самовизначення було закріплено у II половині XX ст. певним переліком міжнародно-правових документів.

Усі народи та нації, що борються за незалежність мають рівні права незалежно від рівня його політичного, економічного та культурного розвитку.

Сама міжнародна правосуб'єктність народів є пов'язаною із звільненням від колоніалізму та ін.

Було відкрито органи національного визволення, які стали засобами втілення залежними народами права на самовизначення, що презентували свої народи та нації, які борються за незалежність на міжнародній арені.

Слід зазначити про визнання та проблему визнання:

- 1) Певного народу та нації, що борються за незалежність у ролі суб'єкта міжнародного права;
- 2) органів національно-визвольного руху, що реально репрезентують свій народ або націю у процесі боротьби за незалежну державу.

Право певних органів національно-визвольних рухів що представляли свої народи в міжнародно-правових відносинах було визнано резолюціями ООН.

Збройна боротьба народів була розглянута внутрішнім правом метрополій, і вони боролися проти колоніалізму, як проти кримінального злочину, і міжнародне право зарахувало це питання не до так званої

внутрішньої компетенції держав, а саме до сфери міжнародно-правового регулювання.

Якщо говорити про міжнародно-правовий статус народів та націй, що борються за незалежність то він є обмежений питанням визвольної боротьби та ніяк не може дорівнювати міжнародно-правовому статусу держав.

Принципи та норми міжнародного гуманітарного права розповсюджуються на учасників національно-визвольної боротьби, також, орган національно-визвольного руху може набиратися статусу спостерігача при самих міжнародних організаціях, встановити свої представництва на території іноземних держав, створювати певні міжнародні договори, та приймати участь у міжнародних конференціях та інше.

Проблема міжнародної правосуб'єктності народів та націй після того як розпалася колоніальна система мала трохи інше значення.

І після цього всього з'являється питання, чи все ж таки зникає міжнародна правосуб'єктність народу та нації, саме пізніше, коли було утворено незалежну державу.

Існує думка, що набуття незалежності та утворення своєї держави таким чином не тільки не веде до руйнування міжнародної правосуб'єктності народу та нації, а зовсім навпаки, дає змогу повніше реалізувати та якнайкраще пообіцяти гарантування належної правосуб'єктності.

Крім того, у науці та практиці міжнародного права і досі немає загальновизнаного визначення народу та нації як суб'єкта права на самовизначення. Особливо актуальне це питання для держав, у яких дуже важливим є питання міжнаціональних відносин [11].

Після Другої світової війни Рада Безпеки заснувала два міжнародні трибунали *ad hoc*, намагаючись переслідувати воєнні злочини, скоєні під час війни.

Нюрнберзький і Токійський трибунали підтвердили, що за певних обставин особи можуть мати статус юридичної особи за міжнародним

правом і мати права та обов'язки безпосередньо відповідно до міжнародного права, зокрема гуманітарного права і права прав людини.

Вперше в історії міжнародного права особи були притягнуті до відповідальності за міжнародні злочини, такі як воєнні злочини та злочини проти людства, заборонені звичайним міжнародним правом, а також кількома міжнародними конвенціями [12].

Набуття міжнародної правосуб'єктності часто є метою міжнародних суб'єктів. Отримавши статус особистості, суб'єкти отримують визнання в міжнародному правовому співтоваристві. Обсяг особистості міжнародного суб'єкта повністю залежить від визнання державою.

Юридична особа може визначати права суб'єктів, а також їх становище в судах. Оскільки особистість надається державами, можна зробити висновок, що міжнародні суб'єкти ефективні лише тоді, коли держави дозволяють їм це робити. Без схвалення держав інші суб'єкти не мають ні прав, ні реальних можливостей на міжнародній арені [13].

Суб'єкти, яким можна надати статус особи і, таким чином, бути суб'єктами міжнародного права, є суб'єктами, здатними діяти на міжнародній арені [14].

Суб'єкти, які є кандидатами на міжнародну правосуб'єктність, включаючи корпорації, компанії, суверенні держави, міжнародні організації та фізичні особи. Ці суб'єкти повинні мати юридичні повноваження, можливість ефективно здійснювати свої повноваження та асоціації з державами на постійній основі [15].

Суб'єкт, який має міжнародну правосуб'єктність, може бути суб'єктом міжнародного права, а потім може бути постійним членом міжнародного суспільства.

У міжнародному суспільстві міжнародні правовідносини загалом формуються договорами.

Таким чином, з юридичної точки зору договірно-правове повноваження є одним із суттєвих елементів міжнародної правосуб'єктності. Можна сказати,

що лише суверенні держави були кваліфіковані як суб'єкти, що мають повну міжнародну правосуб'єктність.

Але в міру розвитку міжнародного права, відповідно, міжнародні організації та окремі особи стали мати обмежену міжнародну правосуб'єктність, якщо вони виконують певні юридичні умови.

Загально визнано, що, хоча правоздатність укладати договори різна від однієї організації до іншої, міжнародні організації мають певною мірою повноваження щодо укладення договорів відповідно до своїх установчих документів.

Лорд Макнейр, доводячи право укладати договори міжнародних організацій, писав, що «якщо повністю суверенні держави володіють правом укладати договори, то, діючи самостійно, не дивно виявити, що така сама влада приписується міжнародній організації, яку вони створили. і членами яких зазвичай є суверенні держави».

Питання полягає в тому, наскільки міжнародні організації можуть мати право укладати договори.

У той час як держава володіє сукупністю міжнародних прав та обов'язків, визнаних міжнародним правом, права та обов'язки такого суб'єкта, як міжнародна організація, повинні залежати від його цілей і функцій, визначених або передбачених у її установчих документах і розроблених на практиці.

Хоча існує твердження, що правоздатність міжнародних організацій укладати договори обмежується чітко визначеними повноваженнями в їхніх конституціях.

Загальноприйнята точка зору полягає в тому, що міжнародні організації також можуть прямо надавати та передбачити повноваження щодо укладення договорів.

Скоріш за все Віденська конвенція 1986 року про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями, відповідає цьому погляду.

Стаття 6 Конвенції стверджує, що повноваження міжнародної організації щодо укладення договорів визначаються «правилами цієї організації».

У преамбулі Конвенції більш конкретно визначено, що правоздатність міжнародних організацій укладати договори визнається тією мірою, в якій це «необхідно для здійснення їх функцій і виконання їх цілей», а правоздатність «повинна бути відповідно до їх установчих документів».

Між поняттями народ і нація нерідко ставлять знак рівності, однак це не зовсім вірно.

Багато словників вважають їхні синонімами. Але народ і нація – зовсім не те саме: це явища, що відносяться до різних соціальних сфер.

Народ – це сукупність людей із загальним походженням, єдиними традиціями, мовою, культурою.

Народам притаманні такі ознаки:

- мова;
- матеріально та духовна культура;
- територія проживання;
- етнічна свідомість.

Нація – це пов'язана політичними, економічними інтересами група людей, яка вже входить у державу або ж прагне її створення, і яка має багато спільних чинників.

Націям притаманні такі ознаки:

- єдина територія;
- єдина мова;
- спільність економічної системи;
- єдиний національний характер, почуття солідарності.

Виходить, що народ створює державу, а потім держава, зміцнившись і розширившись, штучно формує націю – як своєрідний аналог народу.

Ще однією характерною рисою народності є те, що дана спільність ідентифікує себе як окрему освіту, не схожу на інші, і має усвідомлення своєї цілісності та єдності.

Відрізняються народи своєю чисельністю, мовними та культурними особливостями, расовим виглядом, а також рівнем у суспільному розвитку.

У складі нації можуть бути далеко не всі представники того самого народу, що послужили основою для створення національної держави.

Висновки до розділу 1

Правосуб'єктність – це поняття, яке наявне в міжнародному праві.

В основному він використовується для розрізнення тих соціальних утворень, які мають відношення до міжнародної правової системи, і тих, хто виключений з неї.

Зміст міжнародної правосуб'єктності включає такі елементи, як здатність мати права та обов'язки, нести відповідальність у разі порушення міжнародно-правових норм.

Міжнародна правосуб'єктність передбачає, що освіта, як суб'єкт міжнародного права, має можливість захищати свої права.

Також, міжнародна правосуб'єктність передбачає можливість притягнення до відповідальності суб'єктів міжнародного права.

Як вже було зазначено поняття нація та народ є різними за своїми значеннями.

Отже, нація сьогодні – здатна висловити свою думку та здатна до самоорганізації спільності людей, в той же час народ - не здатен як до висловлювання думок так і до самоорганізації спільності.

РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИП САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ І НАЦІЙ ЯК ПРИНЦИП МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

2.1. ЕВОЛЮЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВА НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

Право народів на самовизначення є одним із основоположних принципів міжнародного права, тобто право кожного народу самостійно вирішувати форму свого державного існування, вільно визначати свій політичний статус без стороннього втручання та здійснювати їх економічний і культурний розвиток [16].

Цей принцип поряд з іншими принципами проголошено в Статуті ООН, метою якого є «розвиток дружніх відносин між націями, заснованих на повазі принципу рівності прав і самовизначення народів». Така сама мета поставлена і в Статуті ООН у зв'язку з розвитком економічного та соціального співробітництва між державами.

Окрім сецесії (вихід зі складу держави, зазвичай, федеративного, будь-якої її частини, зазвичай, суб'єкта федерації) вона передбачає значну кількість можливостей для самовизначення, від повної відмови від будь-яких особливих прав до самоврядування, автономії чи різних форм культурної ізоляції [17].

Існує філософська точка зору, згідно з якою ідея самовизначення взяла за свою основу ідею свободи та провідної ролі людської особистості, що сильно відобразилися на ідеології революцій, які проходили в Америці та Франції.

Ця ідея мала на увазі таке визначення «держава повинна бути інституційним представництвом волі народу». У цей історичний період всі громадяни, об'єднані можливістю брати участь у політичних процесах на

певній території, ототожнювалися з «нацією», тобто були по визначенню майже такими термінами як «громадяни держави» та «члени (певної) нації».

Само по собі поняття самовизначення є реалізуванням демократичних ідеалів політичного устрою. Також це поняття мало своєрідний зв'язок між правителями держави та рештою населення. З цього випливає, що термін «нація» не мав на увазі ні етнічності, та ні етнічного походження.

Проте з плином часу ідея самовизначення як права громадян на самоврядування змінилася на користь права на самовизначення «націй». Однак визначення «нації» майже дорівнювало визначенню «держави» в цьому контексті. Це знайшло відображення в назвах таких міжнародних організацій, створених ще в ХХ ст., таких як Ліга Націй і Організація Об'єднаних Націй.

Якщо говорити за міжнародні організації, то на цьому рівні проблему гарантії прав людини, етнічних націй забезпечувалися у певний період, а саме між двома світовими війнами Ліги Націй, проте, на цей період у цих сферах не було певного документа.

Певні значимі проблеми почалися вирішуватися тільки після того, як у 1945 р. з'явилося ООН. Визначальні засади були зафіксовані у Статуті ООН. Також важливим документом що доповняв засади міжнародного права стала прийнята Декларація про засади міжнародного права в 1970 р.

Однак, міжнародне право і на даний момент не досконалим. Можна вважати що одним із тих аспектів, який не так добре розроблений як інші – є право народів і націй на самовизначення.

Міжнародне право включає в себе багато принципів, зокрема право націй на самовизначення, яке за останні 200 років помітно еволюціонувало.

Слід зазначити європейський досвід щодо розвитку права народів на самовизначення.

Держава, нація і народ – однакові за значенням, і це не просто три слова – це принцип національної держави, що був здійснений в Європі.

Ідея права на самовизначення спочатку асоціювалася більше з поняттям народного суверенітету, ніж з етнічними ідеями. Згодом ця ідея набула іншого, етнічного судження і показала з іншої сторони право народів на самовизначення.

Є необхідність виокремити три історичні періоди в еволюції права на самовизначення:

I період (початок XVI - кінець XVIII ст.) – від епохи Реформації до війни за незалежність США. В Німеччині відбувся реформаційний рух, завдяки якому релігійно-етнічні концепції є початковою точкою роз'яснення права народів. Після цього право на суверенітет було зафіксовано Нідерландською революцією.

Цей період був закінчений сутичкою придувлених народів британських колоній проти іноземного володіння. Роз'яснення права на самовизначення як права на розмежування та утворення незалежної держави, стало можливим завдяки Американській Декларації Незалежності 1776 р.

II період (кінець XVIII ст. – 1918 р.) – від Французької революції до Першої світової війни. У цьому періоді величезну роль відіграло вчення Гердера. Це вчення мало на мету таку основну думку: складова людства – це народ, що є об'єктивною сутністю.

Проте, незважаючи на це можна помітити певні розходження щодо того, що є складовою народу та нації. Величезна кількість населення, територія, ресурси завдяки яким повністю формується нація – це всі ті чинники, яким було приділено особливе значення.

В XIX ст. державам, які були малими за площею було набагато складніше добитися визнання у ролі національних. Загалом у XIX, а потім у XX ст. вимоги національного самовизначення стали ідейно-програмними гаслами національно-визвольних рухів.

III період (1918-1945 рр.) – з кінця Першої світової війни до кінця Другої світової війни. Принцип права на самовизначення був головним під час організації нової Європи [18].

У. Альтерматт – відомий швейцарський історик, і він вважає що «етнонаціональний принцип має безпосереднє відношення до права народів на самовизначення, яке після I світової війни стало лозунгом міжнародної політики».

Право народів на самовизначення дуже, якщо можна так сказати, сильний принцип, і після того як американський президент Вудро Вільсон випустив концепцію «Чотирнадцяти пунктів» це право почало застосовуватися рушійною силою створення національних держав.

Цей принцип після I світової війни намагались реалізувати через мирні договори. Була спроба узгодити державні кордони з національними кордонами, але це не було здійснено на практиці (зокрема в Центральній та Східній Європі).

Країни-переможниці та їхні союзники заявляли про неможливість втрати територій, а етнонаціональний принцип відігравали підпорядковану роль і певно демонстрували свою відносність.

IV період (1945-1990 рр.) – після Другої світової війни до розпаду Радянського Союзу. Знову право на самовизначення знаходить застосування у резолюціях міжнародних організацій, та колонії європейських держав, що є звільненими політично.

Пакти ООН щодо прав людини 1966 р. стали визначальними для цього принципу. Поняття «захисту меншин» не є єдиним, існує також поняття «захист народностей». Це все належало здатності осмислено сприймати навколишнє етнічних груп та їх вимоги до міжнародно-правового захисту.

У 1960-тих рр. в той час коли колонії трансформувалися на самостійні держави, і тоді їх кордони відповідали адміністративним кордонам минулих колоніальних держав.

Цей прийом утворення держав не має спільного абсолютно нічого з правом народів на самовизначення, не беручи до уваги ті випадки, коли декларації ООН без певних обґрунтувань це підтверджували.

Нові держави «третього світу» одержали кордони, що були самовладно встановлені колоніальними державами.

Через деякий час розпочав реалізовуватися принцип внутрішнього самовизначення. Цей принцип означає що у рамках державного об'єднання розмаїття народностей володіють правом на культурну своєрідність та на представництво в політичних органах.

Право на самовизначення було як оборона меншин корінного населення. Проте, жага до національного відродження та вимоги самовизначення зумовили ряд регіонів до міжнаціональних конфліктів. Для певних країн і на теперішній момент це становить загрозу територіальній цілісності (наприклад, Франції, Іспанії, Англії та ін.).

У період (1990-і рр. – до сьогодні) – з часу руйнування Радянського Союзу до сьогодні. Після того як розформувалась соціалістична система держав націоналізм при виникненні нових держав став найсильнішою рушійною силою у Східній Європі.

В осередку політичних дебатів знову з'явився принцип права народів на самовизначення. Наприклад наприкінці ХХ ст. у Східній Європі раптово виник світ нових держав, кордони яких визначаються етнічними групами та релігіями.

Загалом реалізація права на самовизначення почала відбуватися фактично тільки у ХХ ст.

Із самовизначенням і національним відродженням численних і малих народів є надія на те, що мова, національна культура та самобутність будуть збережені, відроджені чи створені національною державністю. Проте, в даному випадку найчастіше використовується фікція, нею є право на самовизначення.

Як вже було сказано існує багато принципів міжнародного права, серед яких не менш важливим від інших вважають право на самовизначення. Це зазначено в багатьох деклараціях та інших документах ООН.

Право націй на самовизначення закінчило оформлення юридичної форми з прийняттям Уставу ООН, і вважалося як вже зазначалося право націй на самовизначення є одним із основних принципів міжнародного права. Стаття 1 уставу ООН акцентує на «розвитку дружніх відносин між націями на основі поваги принципу рівноправності та самовизначення народів».

Однак певний зміст принципу рівноправності та самовизначення народів не є розкритим. Декларація про надання незалежності колоніальним країнам та народам в 1960 р. конкретизувала принцип рівноправності та самовизначення народів: «Всі нації мають право на самовизначення.

Завдяки цьому праву вони самостійно вирішують питання про свою політичну систему та вільно здійснювати свій економічний, суспільний та культурний розвиток. Недостатня політична, економічна і соціальна підготовленість або недостатня підготовленість в галузі освіти ніколи не повинні використовуватися як привід для затримки досягнення незалежності». Названа декларація має антиколоніальний характер і є моральною, політичною і правовою базою антиколоніалізму.

Існує також два дуже важливі документа, які були утворені в 1966 р. – це Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права.

Обидва пакта мають в своєму змісті статтю 1, яка закріплює право народів на самовизначення. Згідно з цим пактом народи можуть вільно встановлювати свій економічний і політичний розвиток, вільно розпоряджаються своїми природними багатствами і ресурсами. Право на самовизначення тут означає не лише як шанс утворення незалежної держави, але і як вільний вибір своєї політичної системи

Отже, можна зробити висновок, що в історії еволюції принципу права на самовизначення можна виокремити п'ять етапів, що плавно внесли певні змістовні зміни до цього принципу, сформувавши його сучасний зміст.

Проте на практиці право народів на самовизначення було реалізовано лише в ХХ столітті.

2.2. ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

Право народів на самовизначення, як вже було сказано є одним із основних принципів міжнародного права, під яким розуміється право народу самостійно вирішувати й обирати шлях розвитку, форму правління, форму правління. Іншим важливим принципом є принцип територіальної цілісності держав, який стверджує, що територія держави не може бути змінена без її згоди [19, с. 63].

На перший погляд їх поєднання містить в собі певну суперечність. Однак, якщо заглибитися в зміст цих принципів, можна побачити, що обидва принципи мають однакове значення і доповнюють один одного.

Зміст принципу самовизначення включає такі основні елементи:

1. усі народи і нації мають право на самовизначення;
2. усі учасники міжнародних комунікацій зобов'язані поважати це право;
3. вона реалізується через вільну волю певного народу чи нації;
4. його виконання виключає будь-який зовнішній тиск, примус чи втручання;
5. це означає можливість вибору між відокремленням даного народу чи нації в державу та входженням до іншої держави за певних умов, тобто вільним вибором політичного статусу;

6. це також означає можливість вибору форми правління (тобто форми правління, державного устрою, політичного режиму);
7. означає можливість вибору соціально-економічного ладу та шляхів власного розвитку [20, с. 115].

Принцип територіальної цілісності держав включає: «Охорону кордонів, захист прав народу всієї держави, а не лише її частини на національній чи іншій основі на шкоду решті населення, боротьба з сепаратизмом, утримання від погрози чи застосування сили з порушенням існуючих міжнародних кордонів іншої держави або як засіб вирішення міжнародних спорів, у тому числі територіальних спорів та питань, пов'язаних з державними кордонами. Захист принципу територіальної цілісності не може включати дії, прямо заборонені міжнародним правом» [21, с.141].

Право народів на самовизначення і право держав на територіальну цілісність є закріпленими в ряді головних міжнародних документів як основні принципи. І тому однією з головних цілей Організації Об'єднаних Націй Статут ООН у п. 2 ст.1 визначає «розвиток дружніх відносин між народами на основі поваги до принципу рівності прав та самовизначення народів».

Відповідно до ст.10 Статуту держави, члени цієї всесвітньої організації взяли на себе зобов'язання поважати та зберігати територіальну цілісність держави «проти зовнішньої агресії».

Крім того, ці принципи містяться в Декларації 1960 року про надання незалежності колоніальним країнам і народам, Декларації про принципи міжнародного права 1970 року, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 року, Пакті про громадянські та політичні права. Прав 1966 р. та в інших міжнародно-правових актах.

Проте реалізація принципу самовизначення народів аж ніяк не послідовна. Однією із проблем, яка порушує питання реалізації права на самовизначення, є його відношення до принципу територіальної цілісності.

Такі особи як Б.А. Молчанов, Ж.Б. Іванов та С.Н. Мамедова, виділяють Декларацію про принципи міжнародного права, яка нічого не говорить про те, яка автономія буде надана корінним народам і як вона має здійснюватися.

Протиріччя полягає у визнанні права на політичне самовизначення та визнанні корінних громад як народів при одночасному обмеженні їх суверенітету. На думку вчених, це пов'язано з тим, що принцип самовизначення сформульовано недостатньо чітко і повно [22, с 14].

Як пише Е.А. Парашевіна та Є. М. Карасьова «існує певне протиріччя між реалізацією права народів на самовизначення та принципом територіальної цілісності держави, який стверджує, що територія держави не може бути змінена без її згоди.

Нездатність сторін мирним шляхом розв'язати таке протиріччя призводить до загострення національних конфліктів, які часто переростають у військове протистояння» [23, с. 145].

Якщо говорити іншими словами, можна говорити про певне протиріччя між реалізацією права народів на самовизначення та принципом територіальної цілісності держави. Вихід із цієї ситуації вбачається у наданні цим народам більш широкого права приймати рішення, ніж це закріплено в декларації.

Дане протиріччя про яке було сказано декларацією принципів міжнародного права було вирішено таким чином: «в цій декларації зазначено що ніщо в актах держав не повинно тлумачитись як дозвіл або сприяння будь-якому діянню, що веде до розчленування або порушення, повністю або частково, територіальної цілісності чи політична цілісність призвела б до єдності суверенних і незалежних держав, які у своїх діях поважають принцип рівності прав і самовизначення народів».

З цього можна зробити висновок що принцип територіальної цілісності не є поширеним на держави, що не є гарантами народів, що в них проживають, і не дають вільного самовизначення таких народів.

Також слід зауважити, що процесі самовизначення нації зачіпають інтереси інших народів, а іноді й сусідніх держав. Кожен має рівні права, а це означає, що потрібно враховувати їхні інтереси.

На думку вчених, право народів на самовизначення часто суперечить принципу територіальної цілісності. Часто зіткнення цих принципів призводить до міжнаціональних, військових чи міждержавних конфліктів, що порушують принципи міжнародного права.

Після того як закінчилася «холодна війна» в міжнародно-правовій практиці розвернулася така ситуація, в якій народи, які раніше проживали в одній країні, утворювали незалежні держави, які визнані ООН [22, с. 7].

Як тільки розпався Радянський Союз утворилася певна низка держав, населення яких складається з етнічних меншин. Велика кількість проблем стоїть перед новими незалежними державами, найгостріша з яких є проблеми самовизначення народів.

Це пов'язано з тим, що поділ досі єдиного політичного простору СРСР відбувався вздовж кордонів колишніх радянських республік, які створені за національно-територіальним принципом, а прагнення до самовизначення часто служило приводом для порушення права інших народів, які займали собою самовизначені території.

Якщо говорити за тенденції розвитку права народів на самовизначення, то вони є такими, що це право є реалізованим в межах держав до складу якої входить народ, у формах, передбачених національним законодавством, наприклад національних, культурних або територіальних автономій, та ін.

Вибір тієї чи іншої форми самовизначення залежить від того, яка з них може найбільш повно гарантувати права людини в окремому випадку.

Формальне закріплення на теперішній момент має при собі ідею про право народу без перешкод віддавати перевагу такому шляху розвитку, який найбільшою мірою відповідає їх історичним, географічним, культурним, релігійним традиціям і уявленням має своє формальне закріплення.

Даний принцип самовизначення народів і націй у якості обов'язкової норми сучасного міжнародного права одержав свій розвиток у Статуті ООН. Одна з найважливіших цілей ООН — «розвивати дружні відносини між націями на основі поваги принципу рівноправності і самовизначення народів» [24].

Якщо говорити за сучасне право, то теорія тлумачить право на самовизначення як одне із опорних. Властиве одній особі право, яке віддається персоні є основою права народів на самовизначення.

Залежні та суверенні нації і народи – це все суб'єкти права на самовизначення.

Після того як все ж таки національна самостійність була присвоєна, право на самовизначення тільки робить відмінності у своєму змісті, які отримують акцент у певній міжнародно-правовій нормі.

Принцип самовизначення народів у Статуті ООН вказує на міждержавні відносини, які мають відбуватися з урахуванням того, що всі народи рівноправні, і кожний із них має право розпоряджатися своєю долею.

Також тут зазначено важливість такого роду відносин для зміцнення загального миру.

Кожна держава не повинна застосовувати будь-які насильницькі дії, які позбавляють народи, про які йде мова, їхнього права на самовизначення.

Як вважає Ю.О. Волошин: « Під впливом інтеграційних процесів, переходу національного у стан інтернаціонального, нівелювання правових традицій конституційного розвитку держав у конституційній доктрині посилилися теоретичні позиції щодо суверенітету нації, форми самовизначення національних меншин та засобів їх конституційно-правової реалізації, виокремлення категорії «етнічна самоідентифікація» у сучасному європейському конституційному інтеграційному будівництві» [25].

Також принцип самовизначення народів і націй є основним, але не єдиним. Можна зазначити ще такі принципи міжнародного права:

- Принцип незастосування сили та загрози силою;

- принцип вирішення міжнародних суперечок мирними засобами;
- принцип невторчання у відносини, що входять у внутрішню компетенцію країн;
- принцип обов'язки країн співпрацювати друг з одним;
- принцип рівноправності та самовизначення народів;
- принцип суверенної рівності країн;
- принцип сумлінного виконання зобов'язань з міжнародного права;
- принцип непорушності державних кордонів;
- принцип територіальної цілісності країн;
- принцип поваги до прав людини та основних свобод.

Важливою особливістю всіх цих принципів є те, що вони рівні між собою та взаємопов'язані.

Це означає, що один принцип не може дотримуватися на шкоду іншому. Якщо уважно перечитати їх, можна майже відразу помітити конфлікт між деякими з них.

Так, існує принцип самовизначення народів, про який вже було багато сказано, а разом із ним і принципи територіальної цілісності держав та непорушності державних кордонів.

Також існує два види самовизначення:

- Внутрішнє – це право кожного народу на культурну, мовну автономію, вирішення своїх внутрішніх питань, включаючи освіту та місцеву політику.
- Зовнішнє — це право визначати політичний статус народу, тобто проголошувати незалежність чи автономію та ін.

Отже, принцип самовизначення народів — це право народів, і аж ніяк не обов'язок, і реалізування цього права може бути різним.

Самовизначення не має право втілюватися із сепаратистських позицій на шкоду територіальній цілісності і політичній єдності суверенних держав [26].

Вибір тієї чи іншої форми самовизначення залежить від того, яка з них може найбільш повно гарантувати права людини в окремому випадку.

2.3. МОЖЛИВІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

Глава 11 Декларації щодо несамоврядних територій та глава 12 мала на меті описати міжнародну систему опіки – присутність так званих «територій під опікою».

В той же час устав ООН проголосив принцип рівноправності й самовизначення всіх народів. Дана ситуація означала певні поступки між силами соціального прогресу та силами, що докладали зусиль для того, щоб зберегти систему колоніалізму - систему специфічних відносин (політичних, економічних, ідеологічних) між двома групами країн – колоніями та метрополіями.

Генеральна Асамблея всіма силами намагалася і все ж таки прийняла історичну Декларацію про надання незалежності колоніальним країнам і народам. Проте, перед прийняттям Декларації про принципи міжнародного права 1970 р. підпорядковані території також існували й надалі.

На сьогоднішній день колоніалізм – політика країни чи групи країн, спрямована на підкорення іншої держави, території або народу за допомогою

методів військового, політичного чи економічного примусу, перестас існувати як такий.

Як вважає Ушаков Н.А. якщо говорити про народи які самовизначаються або вже самовизначилися, то це лише народи країн, які існують на даний час, а саме суверенні держави [27].

Проїшла вже велика кількість історичних епох, і кожна має свої певні принципи, в яких можна побачити певні риси її еволюції, також сюди можна віднести форму вираження зовні.

Із вище сказаного виходить, що ці принципи є відповідними до ранніх періодів еволюції міжнародних відносин, а також що вони були у формі міжнародно-правового звичаю.

В 1945 р. було прийнято Устав ООН, і зазначені принципи у переважній більшості є кодифікованими – закріплені в письмовій формі. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. надала як таке колективне поняття головного принципу.

Також ця Декларація встановила певне місце головних принципів у системі міжнародного права, а також зазначила ознаки та характер взаємодій з іншими нормами. Це все було зроблено базуючись на положеннях Уставу ООН.

Роль принципу рівноправності й самовизначення народів і націй полягає в налаштуванні відносин держав в одній з найбільш важливих галузей еволюції цивілізації в загальному, а також в безконфліктному проживанні етнічних національностей, які знаходяться на цілковито різних стадіях розвитку.

Якщо говорити за народи та нації, то вони самі по собі є фундаментом, з яким пов'язаний суверенітет держави, а також факт його присутності.

Устав ООН перш за все апелює до волі народів, а тільки після цього він апелює до держав, що можна помітити в назві організації. Однак, схвалення всебічної норми, яка захищає права нації, має відношення до середини ХХ ст., хоч і сама правова ідея захисту відноситься до кінця ХVІІІ ст [28].

Дивлячись на процес історичного постання принципу, можна помітити, що цей принцип, або ідея цього принципу не завжди застосовується законно/

Говорячи про принцип права народів на самовизначення, цей принцип не є за своїм визначеннями ідеальний, а має ряд проблем. Серед них можна виділити питання суб'єктів даного права. Ними є тільки колоніальні народи, різні титульні нації, або національні меншини.

Знову ж таки, розглядаючи принцип права народів на самовизначення, треба виділити такий момент, як колонізацію, що є встановленою у взаємних відносинах метрополій та колоній, які територіально не пов'язані.

Факт колонізації у разі колективного проживання на одній території, яке відбувалося тривалий час було важче встановити.

В зазначених інцидентах потрібно встановити, чи може бути локалізуванню права певного об'єднання людей на участь у політичному житті, економічна нерівність, обмеження права на національно-культурну реалізацію.

Однак не можна дати відповідь на певні запитання, серед них тривалість часу, або географічне місцезнаходження та ін., бо це є потрібним для того щоб реалізувати самовизначення аж до відокремлення та створення самостійної держави.

Конституція України має свою преамбулу, і якій зазначено право на самовизначення, що є визнаним українською нацією та всім українським народом.

В той же час стаття 11 Конституції України звучить так:

«Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України» [29].

За цією статтею назване право за корінними народами та національними меншинами не є визнаним, хоч в статті 6 Закону України Про національні меншини в Україні» в якій сказано, що:

«Держава гарантує всім національним меншинам права на національно-культурну автономію: користування і навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах або через національні культурні товариства, розвиток національних культурних традицій, використання національної символіки, відзначення національних свят, сповідування своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації, створення національних культурних і навчальних закладів та будь-яку іншу діяльність, що не суперечить чинному законодавству.

Пам'ятки історії і культури національних меншин на території України охороняються законом» [30].

Тобто держава гарантує всім національним меншинам право на національно-культурну автономію. Її багато хто з науковців вважає однією з форм національного самовизначення.

Стаття 1 міжнародного Пакту про громадянські та політичні права, в якій зазначено:

«1. Всі народи мають право на самовизначення. На підставі цього права вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток.

2. Всі народи для досягнення своїх цілей можуть вільно розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами без шкоди для будь-яких зобов'язань, що впливають з міжнародного економічного співробітництва, ґрунтованого на принципі взаємної вигоди, та з міжнародного права. Жоден народ ні в якому разі не може бути позбавлений належних йому засобів існування.

3. Всі держави, які беруть участь у цьому Пакті, в тому числі ті, що несуть відповідальність за управління несамоверхніми і підопічними територіями, повинні, відповідно до положень Статуту Організації

Об'єднаних Націй, заохочувати здійснення права на самовизначення і поважати це право».

Ця стаття акцентує увагу на тому, що право на самовизначення мають абсолютно усі народи. І тому досі існує питання суб'єктів права на національне самовизначення, а також зміст цього права [31].

Як вважає М. Буроменський: «принцип самовизначення справді «переріс» надану йому роль в антиколоніальній боротьбі.

До того ж молоді держави не прагнули до обмеження цієї ролі в міжнародно-правових документах і із самого початку формулювали зобов'язання у сфері принципу самовизначення так, що вони виходили за межі моменту створення нової держави, як, наприклад, право вільно йти обраним шляхом, право розвивати свою систему, право створювати власні політичні інститути тощо.

Тим самим принцип самовизначення набув якості постійного, тривалого права народу, незалежно від наявності чи відсутності в останнього політичної організації у вигляді держави» [32].

На сучасному етапі покращення норм принципу самовизначення народів і націй має можливість двох напрямлень:

1. Трансформація змісту цього принципу, враховуючи вимоги часу;
2. Викреслювання принципу самовизначення народів і націй з основного списку принципів міжнародного права, бо він вже здійснив свою ціль.

Необхідно зазначити також позицію, яка викладена в резолюції ГА ООН 2625 (XXV), та була підтверджена в підсумковому документі проведеної під егідою ООН Всесвітньої конференції з прав людини 1993 року – Віденської Декларації та програмі дій, в якій підкреслювалася неприпустимість порушення або ослаблення територіальної цілісності держав, для народів, які знаходяться під колоніальною та іншими формами залежності.

Практичне завершення у глобальному масштабі процесу деколонізації, возз'єднання Німеччини та розпад СРСР, СФРЮ та Чехословаччини призвели до ширшого поширення думки про те, що зовнішнє самовизначення не повинно пов'язуватися лише з колоніальними ситуаціями.

Багато експертів відзначають загальну тенденцію дедалі ширшого тлумачення ідеї права народів на самовизначення міжнародними організаціями та професійною спільнотою фахівців у галузі міжнародного права.

Висновок до розділу 2

Отже, принцип самовизначення — це право народів та націй, а не обов'язок, і здійснення цього права може бути різним.

Суб'єктом права на самовизначення є не тільки залежні, але і суверенні нації і народи.

Самовизначення народів, націй не може існувати без втручання до проблеми національно-територіального розмежування, яку можна віднести до найскладніших і найгостріших проблем.

Принцип самовизначення народів та націй у доктрині та практиці взагалі визначається як принцип одноразової дії, а також, як можливість робити вибір щодо власного державного існування. Проте, зі змісту принципу самовизначення народів та націй виходить те, що мова йде про постійно діюче право народу вільно визначати свій політичний статус.

Перше доктринальне нормативно-правове оформлення принципу самовизначення народів та націй відбулося лише в 1945р. в Статуті ООН. Хоча цей принцип, як вже було зазначено мав досить не мізерну історію еволюції цього принципу. Згодом його розвиток був поєднаний з Декларацією про засади міжнародного права, яка була прийнята.

Сама еволюція принципу права на самовизначення народів та націй мала п'ять етапів свого розвитку, проте, говорячи про практику право народів на самовизначення вперше це було реалізовано лише у ХХ ст.

РОЗДІЛ 3. РЕСПУБЛІКА ПІВДЕННИЙ СУДАН ТА ПРИНЦИП ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

3.1. ЗАРОДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ В РЕСПУБЛІЦІ ПІВДЕННИЙ СУДАН

Південний Судан — держава в Східній Африці. Південний Судан є найновішою державою на світі. Її столиця — Джуба. Країна межує із Суданом на півночі, Ефіопією на сході, Кенією, Угандою й Демократичною Республікою Конго на півдні й Центральноафриканською Республікою на заході. З 2005 по 2011 роки регіон мав автономний статус [33].

Республіка Південний Судан - це результат запеклої та кривавої боротьби, етнопонаціонального геноциду та референдуму, що був проведений в 2011 році.

Щоб розібратися із виникненням конфлікту в республіці Південний Судан, слід розглянути етапи її історичного розвитку.

Взагалі війна в Південному Судані – це етнополітичний конфлікт, який відбувається на сучасному етапі розвитку нашого світу. Цей конфлікт виник між корінним чорношкірим населенням, яке веде землеробську діяльність, та представниками кочових арабських племен, які в переважній кількості

знищують один одного в боротьбі за життєвий простір, землі сільськогосподарського призначення.

Проте, все ж таки до сих пір цей конфлікт не є вирішеним. Прошло вже багато років після початку цього конфлікту, але вогонь боротьби за землю як був, так і залишився. І навіть за весь цей час ці дві воюючі сторони не змогли домовитись, та сісти за стіл переговорів.

Конфлікт має форму регулярних нападів мобільних груп воюючих сторін на територію ворога без встановлення лінії фронту. Судан завдав кілька авіаударів по позиціях Південного Судану.

Нафтовидобувна інфраструктура регіону значною мірою зруйнована, що посилює економічні проблеми обох країн. 26 березня 2012 року відбулися сутички між армією Південного Судану та армією Судану.

Представники армії Південного Судану заявили, що повітряні сили сусідньої держави завдали авіаудару по місту Джау та іншим спірним районам. У Судані конфлікт підтвердили, але хто його спровокував, не уточнюється [34].

Якщо говорити за історію, то регіональний дисбаланс влади та багатства був зазначений у Судані в роки (1899-1955) англо-єгипетського правління, коли інвестиції та методи сучасного економічного розвитку були зосереджені на півночі, в той же час південь був фактично, якщо так можна сказати маргіналізованим, або іншими словами ізольованим та був так названою «задньою зоною» під невеликою місцевою колоніальною адміністрацією.

Англіїці керували півднем країни як окремою територією в межах колоніального Судану і навіть висловлювали думку про приєднання його до британських колоніальних володінь у Східній Африці [35, с. 10].

Система непрямого контролю, що покладалася на традиційних лідерів, для того щоб підтримувати деякі зі своїх звичайних функцій, допомогла поширити серед жителів півдня відчуття їхньої власної ідентичності, відмінного від людей, які жили на півночі.

У результаті багато жителів Південного Судану вважали референдум 2011 року кінцем процесу деколонізації, який їм було відмовлено в 1956 році, коли Судан здобув незалежність.

Наявність власної колоніальної адміністрації сформувала особливе положення Південного Судану в постколоніальній державі.

Після суверенітету Судану і виникнення Республіки Судан політична еліта столиці Хартума почала маніпулювати відчутною нерівністю в розвитку двох регіонів, що зумовило впертий опір жителів півдня ситуації.

У 1950-х роках почала діяти організація, пізніше названа «Аня-Ня» («зміїна отрута»), цей термін пов'язують з різними магічними практиками та релігійними ритуалами, поширеними серед нілотських народів), і стала більш активною після 1963 року, коли вона була спрямована Джозефа Лагу та Амадео Лодонгі. Це було зібрання колишніх солдатів та школярів із використанням луків і стріл, намащених отрутою з залоз кобри.

Група діяла 17 років (з 1955 року) і практично припинила своє існування в 1972 році після підписання угоди між центральним урядом Джафара Мохаммеда Німейрі (президент Судану з 1971-1985) і Визвольним рухом Південного Судану про надання йому автономії.

Автономія зберегла кордони, що були визначені британцями в колоніальний період. Абель Альєр став першим президентом Вищої виконавчої ради автономії, і в 1978 р. його замінив колишній лідер повстанців Я. Лагу. [35,с.126].

У 1983 році Німейрі розділив регіон на три адміністративні райони проти волі південних суданців. У Південному Судані було введено закони шаріату, більшість жителів якого були християнами або анімістами, що викликало масове обурення серед населення.

У військових казармах у південному суданському місті Бору спалахнули заворушення, і полковник Джон Гаранг був направлений для їх придушення. Проте він приєднався до повстанців і заснував Народно-

визвольний рух армію Судану, метою якого було звільнення всіх суданців від репресивного режиму в Хартумі [36,с.10].

Це «бачення» Гаранга було зруйновано підписанням у 2005 році Всеохоплюючої мирної угоди, згідно з якою право на самовизначення було надано лише жителям Південного Судана. В той же час жителі Дарфуру права на самовизначення не отримали.

Насильство проти жителів Південного Судану в доколоніальний та колоніальний періоди сформувало появу збройних сепаратистських рухів у постколоніальний період Південного Судану та початок широкомасштабної та кривавої громадянської війни між Північчю та Півднем, яка була розділена на дві триваліші періоди: з 1955 – 1972 і з 1983 – 2005.

На кінець війни в області було 3 хірурги, які обслуговували 9 млн. населення, і це означає, що південь на момент підписання ВМС (Воєнно-морські сили) у 2005 р. мав дуже низький рівень соціально-економічного розвитку.

Вся ця територія, яка орієнтовано дорівнювала Франції, мала лише 4 км доріг з твердим покриттям. Також фактично майже не було електроенергії, шкіл та медичних закладів [37,с.8].

Проте, незважаючи на всі труднощі, які жителі півдня зазнали спочатку під час колоніального правління, а потім протягом майже півстоліття експлуататорської політики Хартума, не кажучи вже про періодичні конфлікти, що спалахують у самому регіоні Південного Судану, серед суданських політиків у 2005 році все ще існувала така думка, що жителі півдня можуть бути задоволеними більшою автономією та більшим представництвом у центрі і не вимагатиме повної незалежності.

Тим часом у перші кілька років після підписання ВМС жителі півдня країни були впевнені, що Хартум не має наміру виконувати умови угоди, і їхнє бажання залишатися в союзі з Північчю поступово слабшало.

Насправді, поведінка політичної еліти Півночі різко контрастувала з концепцією «одна країна, дві системи», проголошеною у 2005 році, яку

Північ інтерпретувала як схвалення запровадження якогось «федералізму», а Південь – як рух до формалізація конфедерації.

Конфлікт у Південному Судані має певні значущі факти:

- тривалість збройного конфлікту;
- масштаб бойових дій збройних зіткнень за участю армії Судану, якій протистоять дуже боєздатні й побудовані по армійському принципі об'єднання повстанців;
- величезна кількість жертв, яка дозволяє цілком обґрунтовано говорити про громадянську війну в Південному Судані не як про внутрішній міжетнічний конфлікт, а як про геноцид місцевого населення, який нажаль відбувається в нашій країні в теперішній час.

Однак, ці всі події здійснюються на маленькій по площі території не самої великої африканської держави. Розглядаючи ці всі фактори можна подумати що цей конфлікт давно сам по собі б завершився або був би ліквідований зусиллями миротворчих контингентів сусідніх африканських держав, якби його не підтримували ззовні.

На сьогоднішній момент Африканський континент багато чого експортує в різні країни, є приводом для суперництва великих держав і предмет нового геополітичного переділу сфер впливу.

Якщо навіть не брати до уваги те, що Африка політично молода країна, її надра мають велику кількість сировинної бази для розвитку чорної металургії.

У регіоні переважають такі корисні копалини, як: мідь, кобальт, свинець, цинк, уран, олово, алмази й ін., і це приманює велику кількість держав і стає приводом для їхнього суперництва і конфліктів.

Все що відбувалося у Судані не залишилось непоміченим і для Ради Безпеки ООН, яка приймала резолюції з цього приводу. Існує Резолюція 1556 (2004), яка прийнята Радою Безпеки на його 5015 засіданні 30 липня 2004 року, яка призвала уряд Судану негайно виконати всі зобов'язання, які він взяв на себе для усунення гуманітарної кризи [38,с.8].

3.2. ПРИНЦИП ПРАВА НАРОДІВ І НАЦІЙ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА В РЕСПУБЛІЦІ ПІВДЕННИЙ СУДАН

Мирна угода з повстаннями півдня була підписана в 2005 році після 20-літньої громадянської війни в Судані урядові сили, що представляють північ країни. Відповідно до цієї угоди питання про самовизначення Південного Судану має бути вирішено в ході референдуму, який стартував 9 січня 2011 року.

22-літні військові зіткнення призвели до референдуму, про який буде йти мова в наступному підрозділі.

Домовленість про референдум була здобута відповідно до норм угоди, укладеного між урядом Судану й національно-визвольним рухом Судану і Національно-визвольною армією Судану в січні 2005 року, а сам референдум був ініційований владою Судану 9 – 15 січня.

Як вважає Кудрова Є.А. мирна угода 2005 р. внесла нові елементи в політичну систему Судану й дозволяє говорити про еволюцію традиційної державної структури країни [39].

Проте, цей шлях є не легким. Якщо говорити про громадян півдня, то вони згодом увійшли до складу коаліційного уряду національної єдності, а також почали колективну роботу з жителями півночі. Це все було зроблено

для того, щоб додати «єдності країни привабливість», як було помічено в документі.

Однак, з часом можна помітити, що співучасники урядової коаліції для Судану, так і не змогли позбавитись настороженого й підозрілого відношення один до одного, побороти історично утворену психологічну ворожість, перейти до конструктивного партнерства заради відновлення держави в його нинішньому виді.

Як вже було зазначено принцип самовизначення народів є закріпленим у Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам 1960 року і Декларації про принципи міжнародного права 1970 року.

Цей принцип самовизначення народів і націй безпосередньо є закріпленим у декларації, та статуті ООН, положення якого виконується всіма державами-членами ООН.

Звичайне право мало в собі Декларацію 1960 року, яке було підтверджено консультативним висновком Міжнародного Суду ООН про Намібію.

Окрім Південного Судану висновок Суду про Західну Сахару і рішення у справі про Східний Тімор наголосили на тому, що принцип самовизначення народів і націй є одним з основоположних принципів міжнародного права.

Буде неправильним стверджувати те, що мешканці Південного Судану не є народом чи нацією, і внаслідок цього вони не можуть добитися незалежності. В Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам зазначено те, що «недостатня політична, економічна і соціальна підготовленість або недостатня підготовленість у галузі освіти ніколи не повинні використовуватися як привід для затримки досягнення незалежності».

Ствердження про мешканців Південного Судану також не можна вважати вірним, бо населення Африки є різне за своїм національним та етнічним складом [40 с.176-178].

Статут ООН який був ухвалений в 1945 році зазначив таке, як організацію розвитку дружніх відносин між націями на підставі поваги принципу рівноправ'я та самовизначення народів.

Якщо говорити про Декларацію принципів міжнародного права, то в ній зазначено що вона визнає принцип рівноправ'я та самовизначення народів, а також обов'язок держав утримуватися від насильницьких дій, які попереджували б право на самовизначення.

Також в Декларації зазначено, що всі народи мають право вільно визначати свій політичний статус без втручання ззовні і здійснювати свій економічний, соціальний, та культурний розвиток, і кожна держава має поважати це право. Кожна держава має сприяти реалізації права народу на самовизначення, в тому числі, покласти край колоніалізму.

Декларацією встановлено, що створення суверенної та незалежної держави, вільне приєднання до незалежної держави, або об'єднання з нею, чи встановлення будь-якого іншого політичного статусу, яке вільно визначається народом, є формами прояву права народу на самовизначення.

Території колоній чи інших не самокерованих територій мають право на самовизначення.

Можна зробити висновок про те, що з вище зазначеного випливає, що будь-який народ, який ще не має своєї держави, якби має право вимагати її створення. Однак досягти цього на практиці неможливо.

Виходячи з дослідження Р. Дойля «Етнічні групи в світі», світ має більше п'яти тисяч етнічних груп, які є відділеними від сусідів.

Джошуа Проджект – євангелістська організація, вона проповідає серед малих народів, за якими в світі, з урахуванням різних методик оцінки, можна виділити від 11 до 24 тисяч етнічностей.

Є очевидним те, що існування в світі п'яти, чи навіть двадцяти чотирьох тисяч держав можна вважати абсурдним, особливо беручи до уваги те, що багато з цих етнічних груп не прагне до створення власної держави, або поділяє територію з іншою етнічною групою.

І тому, необхідний баланс між правом націй і народів на самовизначення, та принципом територіальної цілісності держав, і елементарними потребами міжнародного порядку [41].

Отже, можна зробити з цього висновок, що систематичні порушення основних, міжнародно визнаних прав окремих національних груп усередині єдиної держави, уряд якої не бажає або не в змозі припинити ці порушення, або ж сама держава є «спонсором» безправ'я - дає невід'ємне право даним національним меншостям реалізувати своє право на самовизначення.

Це має відношення до недемократичних країн, бо природа цих режимів є основним джерелом громадянської війни.

Політика геноциду, етнічних чищень і насильства режиму Омара аль Башира в Судані, громадянська війна між північчю й півднем - є самою основою так званої «правозахисної сецесії» (remedial secession) Південного Судану шляхом юридично зобов'язуючого волевиявлення його народу.

Злочинна сутність режиму аль Башира (проти нього є вже два ордери на арешт, виданих Міжнародним Кримінальним Судом) не означає, що самовизначення відсторонить народи півдня й півночі друг від друга.

Також можна зазначити, що зважаючи на складну політичну, економічну, соціальну ситуацію в регіоні, та не зважаючи на протидію як всередині країни, так і із зовні, Судан представляє собою сучасний приклад реалізації права народу на самовизначення, що підтверджує актуальність і дієвість вказаного принципу міжнародного права.

Ця країна є яскравим прикладом застосування принципу права самовизначення народів та націй. Не дивлячись на розбіжності у поглядах мешканців півночі та півдня, на їх ворожбу та відношення один до одного, зазначений принцип був застосований завдяки референдуму, який відбувся з 9 по 15 січня 2011 р.

3.3. РЕФЕРЕНДУМ ЩОДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ РЕСПУБЛІКИ ПІВДЕННИЙ СУДАН ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ

9 липня 2011 року виникла нова держава - Південний Судан. На церемонії проголошення були присутні президент новонародженої країни Сальва Кір і президент Судану Омар аль-Башир. Колишні противники громадянської війни тепер виступають за мир.

Прикордонні суперечки ще не вирішені – кордон між двома державами проходить через багаті нафтою райони.

Франція визнає Південний Судан і вітає його вступ до міжнародної спільноти. Комюніке Єлисейського палацу пропонує Південному Судану встановити дипломатичні відносини з Францією.

Незалежність Південного Судану була офіційно проголошена в суботу, 9 липня. Південний Судан став 193-ю країною у світі.

Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун взяв участь у церемонії в столиці новонародженого штату Джуба. Незалежність Південного Судану визнали США, Великобританія, Німеччина, Канада, Росія, Китай.

Організація Об'єднаних Націй розгляне заявку Південного Судану на вступ до організації найближчим часом, заявив президент Генеральної Асамблеї ООН Джозеф Дейс у суботу під час офіційної церемонії незалежності Південного Судану.

Південний Судан здобув незалежність після кількох десятиліть громадянської війни. Однією з причин конфлікту є нерівний розподіл багатства між мусульманською північчю та християнським півднем.

У 2005 році представники півночі і півдня уклали мир, через шість років, у січні 2011 року, у Південному Судані відбувся референдум, на якому переважна більшість виборців висловилося за вихід із Судану.

Під час церемонії проголошення незалежності Південного Судану поруч із президентом нової країни Сальва Кір був його противником у багаторічному конфлікті, президентом Судану Омаром аль-Баширом.

Приймаючи присягу, Сальва Кір запропонував амністію для бійців повстанських збройних рухів і висловив рішучість співпрацювати з аль-Баширом для умиротворення всіх регіонів Судану.

У відносинах Судану та Південного Судану багато невирішених питань. Межі, які проходять через багаті нафтою райони, ще не повністю визначені. Не вирішено питання про розподіл коштів від продажу.

Разом з Омаром аль-Баширом на церемонії були присутні представники з-за кордону (Францію представляв міністр закордонних справ Ален Жюппе). Так, на офіційній церемонії були присутні представники міжнародної спільноти разом із чоловіком, затримання якого було винесено Міжнародним кримінальним судом.

Міжнародний кримінальний суд звинуватив Омара аль-Башира у військових злочинах, злочинах проти людства та геноциді в Дарфурі, західному регіоні Судану.

Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун дав згоду на результати референдуму в Південному Судані, та сказав що він допоможе мешканцям країни з боку організації. Як він зазначав, мирний хід голосувань – приніс не малий успіх для Судану.

Також Генеральний секретар ООН підкреслив, що Північна і південна частина Судану і далі повинні йти рука об руку та вирішувати проблеми у дусі кооперації і мирним шляхом [42].

Практично всі учасники референдуму щодо самовизначення Південного Судану висловилися за незалежність. Кількість голосів, відданих за відділення Півдня, склала 99,83 відсотка.

Дані ґрунтуються на підрахунку бюлетенів, заповнених на виборчих дільницях на півночі та на півдні країни. Оголошені результати є першими офіційними попередніми підсумками плебісциту, що проходив у Судані з 9 до 15 січня. Остаточні результати всенародного голосування будуть оприлюднені до середини лютого.

За відокремлення від Півночі проголосували загалом 3,8 мільйона громадян. Лише 45 тисяч було проти.

Історичний плебісцит став можливим після підписання в 2005 році мирної угоди, що поклала край 20-річній громадянській війні в Судані.

Однією з головних умов договору, укладеного між урядовими силами, що представляють Північ країни, та повстанцями Півдня, було проведення референдуму про самовизначення.

Президент Судану Омар Хасан Ахмед аль-Башир запевнив, що Північ країни з повагою ставитиметься до рішення жителів півдня і підтримуватиме з новою державою добросусідські відносини. Опозиція Півночі Судану піддала Башира різку критику, звинувативши їх у розділі країни.

Знову ж таки, як оголосили в Хартумі - столиці досі єдиного Судану - комісія з референдуму в Південному Судані, 98,83% жителів півдня проголосували за незалежність.

«За єдність проголосували 44 888 осіб, це 1,17 відсотка», - сказав голова комісії Мохаммед Ібрагім Халіл.

Президент Судану Омар Башир підтвердив у понеділок, що погоджується на будь-які результати референдуму.

Референдум був частиною угоди 2005 року, яка завершила понад 20-річну громадянську війну між Північним і Південним Суданом.

Голосування було в основному мирним, але загалом багатий нафтою південь Судану залишається напруженим: щонайменше 50 людей загинули в перестрілці у штаті Верхній Ніл лише за вихідні.

Президент США Барак Обама закликав сторони забезпечити плавний процес відділення Південного Судану. Він пообіцяв визнати нову незалежну державу і оголосив, що Вашингтон починає вилучати Хартум зі списку держав, що підтримують тероризм.

Держсекретар Гілларі Клінтон сказала, що це досить складний процес.

«Скасування статусу державного спонсора тероризму відбудеться, якщо Судан виконає всі критерії, встановлені законодавством США. У тому числі – він півроку не підтримуватиме міжнародний тероризм і дасть гарантії, що не підтримуватиме подібні дії в майбутньому», – наголосила Клінтон [43].

З 9 по 15 січня 2011 року понад 3,5 мільйона жителів Південного Судану вписали нову сторінку в історію своєї країни, проголосуючи в опитуваннях у Судані та за кордоном. Ця нова сторінка є початком розділу незалежного Південного Судану. Звичайно, зараз не можна точно визначити, якою буде хроніка шляху Південного Судану до суверенітету.

Але можна повною мірою оцінити коротко-та середньострокові перспективи розвитку відносин між Південним і Північним Суданом у світлі результатів референдуму.

Отже, за попередніми даними, оприлюдненими на сайті Комісії з референдуму Південного Судану (SCR), 1,19% жителів півдня вважали за краще єдність країни, а 98,81% — відокремлення півдня від півночі.

Голоси, подані в Північному Судані та за кордоном (Австралія, Канада, Єгипет, Ефіопія, Кенія, Уганда, Великобританія та США), повністю враховуються. На сьогодні на Півдні опрацьовано 98,7% бюлетенів. Офіційне оприлюднення результатів референдуму відбулося 14 лютого 2011 року в Хартумі [44].

Разом зі статусом «найбільшої африканської держави» Хартум втрачає контроль над більшістю розвіданих нафтових родовищ Судану (від 82 до 95%), більша частина запасів яких зосереджена в нафтових басейнах Муглад і Мелут (1,3 млрд барелів згідно з оцінкою до 2007 року).

Однак, якщо жителі Аб'єя, де до кінця перехідного періоду (9 липня 2011 року) має бути проведений референдум щодо того, чи має ця територія залишатися частиною Півночі чи стати частиною Південного Судану, проголосують за приєднання до Півдня, потім вони будуть Втрати нафти сіверян продовжують зростати: у цій зоні є три великі нафтові басейни - Хегліг, Бамбук і Діфра (за даними 2009 року їх внесок у річний видобуток нафти в Судані становив 5%).

Зрозуміло, що питання невдалого референдуму в Аб'єї зараз енергійно «не помічають» суданські та світові ЗМІ. Діючі нафтові родовища Аб'єя зараз дуже потрібні обома сторонам – півдні та півночі, але якщо, наприклад, Джуба не отримає їх під свій контроль, то крім втрати політичної фракції, яка лобювала це рішення в верхній Нічого страшного не станеться з рядами влади в Південному Судані на півдні, зовсім інакше на півночі.

Намагаючись подолати зростаючий дефіцит національного бюджету, уряд навіть вирішив, чого колись коштувало президентство Джафара Німейрі: скасувати державні субсидії на нафтопродукти.

Таке рішення пов'язане з тим, що через три роки очікується введення в експлуатацію кенійського нафтопроводу, який китайці починають будувати від імені Джуби, і Хартум остаточно втратить статус монопольного постачальника нафтової послуги.

Одним із способів заснування нової держави є відділення.

Сецесія — це процес відриву від держави окремої територіальної одиниці, яка оголосила себе незалежною або належить іншій державі.

На даний момент Республіка Південний Судан є однією з наймолодших країн у світі, визнаних міжнародним співтовариством і членом Організації Об'єднаних Націй.

Приклади правомірно і повністю завершеної ремедіальної сецесії в світі можна перелічити на пальцях однієї руки. Це відділення Бангладеш від Пакистану після громадянської війни та геноциду [45] та відділення Східного Тимору від Індонезії [46].

Еталонним випадком вважається відділення Південного Судану від Судану. В якості дуже спірного прикладу ремедіальної сецесії можна розглядати випадок Косово [47].

Особливої уваги заслуговує знакове рішення Конституційного суду Квебеку про незалежність франкомовної канадської провінції.

У ньому Суд сформулював твердження, відоме як в конституційному, так і в міжнародному праві: має право захищати свою територіальну цілісність відповідно до міжнародного права, і ця територіальна цілісність повинна поважатися іншими державами.

Квебек не підпадає під визначення колонізованого чи пригнобленого народу, і не можна припустити, що жителям Квебеку не надано належного доступу до уряду для подальшого їх політичного, економічного, культурного чи соціального розвитку.

За таких обставин «Національні збори, законодавчий орган чи уряд Квебеку не мають права відповідно до міжнародного права в односторонньому порядку ініціювати процес відділення Квебеку від Канади» [48].

Не дивлячись на побоювання міжнародної спільноти щодо можливих загроз для регіону, проголошення незалежності Косово не матиме великих негативних наслідків: країни Західної Європи до нині є досить сильними і впливовими для того, щоб не можна було допустити дезінтеграції своїх держав, а Росія на сьогодні досить слабкою державою, щоб скористатися цією ситуацією для посилення свого впливу на міжнародній арені [49].

Висновки до розділу 3

Підсумовуючи, можна сказати, що референдум, який відбувся у Судані був успішний, тому що обидві сторони демонстрували і демонструють

взаємну повагу та бажання мирно і адекватно вирішити питання ворожнечі, що виникало між ними.

Проведення референдуму було одним з головних пунктів мирної угоди, укладеної в 2005 році. Документ завершив громадянську війну, яка почалася в 1983 році між переважно арабською ісламською північчю та переважно африканським християнським півднем.

Внаслідок тривалого конфлікту з обох сторін загинуло близько двох мільйонів людей. Напруга між двома частинами країни зберігається донині.

Здається цей шлях, що пройшов Судан був необхідний цій країні. Різне бачення релігії обумовило конфлікт, і єдиним виходом з цієї ситуації було проведення референдуму, за який більшість виборців проголосували за розділення країни Судан.

ВИСНОВКИ

Отже, в результаті проведення дослідження щодо теми міжнародної правосуб'єктності народів та націй, що борються за незалежність було виконано такі завдання, як: дослідження юридичної природи і формальне закріплення міжнародної правосуб'єктності народів і націй, що борються за незалежність; було проаналізовано зміст та призначення міжнародної правосуб'єктності народів і націй у міжнародному праві; висвітлено розвиток принципу права народів і націй на самовизначення у міжнародному праві; розкрито основний зміст принципу права народів і націй на самовизначення в міжнародному праві; досліджено перспективи розвитку права народів і націй на самовизначення; охарактеризовано проблему застосування принципу права народів і націй на самовизначення на прикладі Південного Судану.

Також можна зробити певні висновки. Міжнародна правосуб'єктність в теперішній час дуже важлива для народів та націй, що борються за незалежність. Вона дає можливість суб'єкту права бути учасником міжнародних правовідносин, а також укладати та виконувати міжнародні договори.

Народи та нації, які ведуть боротьбу за незалежність в процесі боротьби за право на існування та їх волю, утворили органи національного визволення. Завдяки цьому органу суб'єкти міжнародного права, а саме нації та народи що борються за незалежність можуть представляти свою націю на міжнародній арені.

Важливим є зазначення елементів міжнародної правосуб'єктності:

- здатність бути носієм міжнародних прав та обов'язків – нації та народи, що борються за незалежність в процесі знову ж таки боротьби можуть набувати міжнародну правоздатність;
- здатність своїми діями набувати міжнародних прав та здійснювати міжнародні обов'язки – те ж саме як міжнародна правоздатність;
- здатність брати участь у процесі міжнародної правотворчості – знову ж таки мають можливість народи та нації, що борються за незалежність;
- - здатність самостійно забезпечувати виконання норм міжнародного права.

Щодо принципів міжнародного права, то принцип права на самовизначення є одним із основних. Можна сформулювати таке визначення поняття основних принципів міжнародного права – це система основоположних норм міжнародного права, які регулюють відносини між його суб'єктами і є критерієм правомірності міжнародних правотворчого та правозастосовного процесів, дійсності інших міжнародно-правових норм.

Принцип самовизначення народів і націй мав декілька етапів свого розвитку, що зробили його таким, яким він є на теперішній момент.

Стає актуальним питання внутрішнього самовизначення, під яким розуміється, що у межах державного об'єднання різноманітні народності мають право на культурну самобутність та на представництво в політичних органах.

У доктрині та практиці принцип самовизначення зазвичай розглядається як принцип одноразової дії, як право на вибір форми свого державного існування. Але із змісту принципу можна помітити, що мова йде про

постійно діюче право народу вільно визначати свій політичний статус. Головна мета права на самовизначення полягає в наданні народу можливості демократичним шляхом, без втручання ззовні, визначати характер суспільних і державно-правових відносин, основні напрями її внутрішньої і зовнішньої політики.

Суб'єктом права на самовизначення є не тільки залежні нації та народи, а також і суверенні. З досягненням національної самостійності право на самовизначення лише змінює свій зміст, що знаходить висвітлення у відповідній міжнародно-правовій нормі.

Втілення принципу самовизначення народів у Статуті ООН указує, що мова йде про міждержавні відносини, що повинні здійснюватися з урахуванням того, що всі народи рівноправні, і кожний із них має право розпоряджатися своєю долею.

Отже, принцип самовизначення народів — це право народів, а не обов'язок, і здійснення цього права може бути різним. Право народів на самовизначення тісним способом пов'язане зі свободою політичного вибору.

Генеральна Асамблея у Декларації 1960 року «Про надання незалежності колоніальним країнам та народам» надала принципу самовизначення народів чіткої антиколоніальної спрямованості. Водночас у Декларації було сказано, що «будь-яка спроба, спрямована на те, щоб частково чи повністю порушити національну єдність чи територіальну цілісність країни, несумісна з цілями та принципами Статуту ООН».

У 1970 р. у Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН, Генеральна Асамблея ухвалила: «У силу принципу рівноправності та самовизначення народів, закріпленого в Статуті Організації Об'єднаних Націй, всі народи мають право вільно визначати без втручання ззовні свій політичний статус та здійснювати свій економічний, соціальний та культурний розвиток, і кожна держава зобов'язана поважати це право відповідно до положень Статуту».

Кожна держава зобов'язана сприяти здійсненню принципу рівноправності та самовизначення народів відповідно до положень Статуту та надавати допомогу Організації Об'єднаних Націй у виконанні обов'язків, покладених на неї Статутом, щодо здійснення цього принципу для того, щоб:

- сприяти дружнім відносинам та співпраці між державами;
- негайно покласти край колоніалізму, виявляючи належну повагу до вільно вираженої волі зацікавлених народів, а також маючи на увазі, що підпорядкування народів іноземному яру, панування та експлуатації є порушенням цього принципу, як і запереченням основних прав людини, і суперечить Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Можна відзначити, що не зважаючи на складну політичну, економічну, соціальну ситуацію в регіоні, не зважаючи на протидію як всередині країни, так і із зовні, Судан представляє собою сучасний приклад реалізації права народу на самовизначення, що підтверджує актуальність і дієвість принципу права на самовизначення народів та націй.

Війна в Південному Судані є одним з найбільших етнополітичних конфліктів XIX ст. в Африці. Вона має давню передісторію і тісно пов'язана з процесом реалізації права на самовизначення африканських народів в їх боротьбі з колоніальним рабством в середині XX ст.

Очевидні причини конфлікту – суперечки між двома етносам - корінним чорношкірим населенням землеробів, і кочовими арабськими племенами скотарів.

Однак, невід'ємною складовою конфлікту є також інтереси великих держав в сировинній базі регіону.

На початку 2011 р. в Судані пройшов референдум, який фактично є реалізацією права народу на самовизначення. Результатом референдуму стане поділ держави на північну й південну частини країни найближчим часом.

Слід відзначити, що не зважаючи на складну політичну, економічну, соціальну ситуацію в регіоні, не зважаючи на протидію як всередині країни, так і із зовні, Судан представляє собою сучасний приклад реалізації права народу на самовизначення, що підтверджує актуальність і дієвість вказаного принципу міжнародного права.

Але результати референдуми – це лише формальне вирішення конфлікту, а його реальне розв'язання може піти по декількох сценаріях - мирне відділення Півдня, нове збройне протистояння між жителями півночі й жителями півдня через нерозділені ресурси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародна правосуб'єктність. *Вікіпедія*.

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_правосуб'єктність.

(дата звернення 15.03.2022).

2. Міжнародна правосуб'єктність. Поняття і зміст міжнародної правосуб'єктності. *Stud.com.ua*.

URL: https://stud.com.ua/59154/pravo/mizhnarodnoyi_pravosubyektnosti.

(дата звернення 15.03.2022).

3. Поняття суб'єкта міжнародного права. *megalib.com.ua*.

URL: http://megalib.com.ua/content/10452_Ponyattya_sybekta_mijnarodnogo_pra_va.html.

(дата звернення 17.03.2022).

4. Pollock F., Maitland F. W. The History of English Law before the Time of Edward I. 1909. 486 p.

5. Carty A. International Legal Personality and the End of the Subject: Natural Law and Phenomenological Responses to New Approaches to International Law // *MJIL*. Vol. 6. № 2. 543 p.
6. Якимов А. Ю. Статус субъекта права (теоретические вопросы) // *ГиП*. – 2003. № 4. 9 с.
7. Фельдман Д. И., Курдюков Г. И. Основные тенденции развития международной правосубъектности. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1974. 48 с.
8. Carty A. *Op. cit.* 537 p.
9. Jones W. J. Leibniz as International Lawyer /*BYIL*. Vol. XXII. 1945. 5 p.
10. Дніпропетровськ; ДНУ ім. Олесь Гончара; викладач: Бережна К.В.; факультет суспільних наук та міжнародних відносин; спеціальність: міжнародні відносини; предмет: міжнародне публічне право; 2013 р. 19 с.
11. Міжнародна правосуб'єктність народів (націй). *textbooks.net.ua*.
URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/240/9/>.
(дата звернення 20.03.2022).
12. International Legal Responsibility/Icelandic Human Rights Centre. *www.humanrights.is*.
URL: <https://www.humanrights.is/en/human-rights-education-project/human-rights-concepts-ideas-and-fora/human-rights-actors/international-legal-personality>.
(дата звернення 21.03.2022).
13. Hickey, James E. «The Source of International Legal Personality in the Twenty-First Century» Hofstra Law and Policy Symposium. Retrieved 1 May. *signin.lexisnexis.com*.
URL: <https://signin.lexisnexis.com/laccess/app/signin?back=https://advance.lexis.com:443/nexis-uni/laapi/research/home?context=1516831&primaryipauth=true&aci=nu>.
(дата звернення 22.03.2022).
14. Udeariry, Naomi Chigozi (15 Sep 2011). To What Extent do International Organizations Possess International Legal Personality?

SSRN 2052555 1–7 p. *papers.ssrn.com*.

URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2052555.

(дата звернення 23.03.2022).

15. Shukalo, Nemanja (2011). What is International Legal Personality and Why Does it Matter?. Nicosia. Retrieved 1 May 2015 – 1-5 p.

16. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций. Принята резолюцией 2625 (XXV) Генеральной Ассамблеи ООН от 24 октября 1970 года. Дата обращения: 23 мая 2016. Архивировано 24 мая 2016 года. *web.archive.org*.

URL: https://web.archive.org/web/20160524095827/http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/intlaw_principles.shtml

(дата звернення 24.03.2022).

17. В. Д. Трофимов-Трофимов «Права народов: состояние и перспективы», доклад на IV съезде поморов. 38 с.

18. Право на самовизначення як один з головних принципів міжнародного права. *studizba.com*.

URL: <https://studizba.com/files/show/doc/94759-1-31485.html>.

(дата звернення 25.03.2022).

19. Джанбакиева И.Х. Проблемы реализации права наций и народов на самоопределение // Актуальные проблемы права и управления глазами молодежи: Материалы международной научной студенческой конференции / под общ. ред. И.Б. Богородицкого. Тула, 2014. 62-63 с.

20. Асриев Р.В. процесс самоопределения народов и создание новых государств // Вестник РУДН. 2010. № 5. 113-119 с.

21. Мамедов С.К. Реализация принципа территориальной целостности в контексте обеспечения права народов государства на самоопределение // Юридическая наука: история и современность. 2012. № 9. 138-141 с.

22. Молчанов Б.А., Иванова Ж.Б., Мамедов С.Н. Декларация ООН о правах коренных народов на самоопределение // Крымский научный вестник. 2015. № 53. – 3-18 с.
23. Паращевина Е.А., Карасёва Е.М. Право наций на самоопределение на примере воссоединения Крыма и России // Инновационная наука. 2016. № 44. 143-146 с.
24. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 // Міжнародне право в документах: Навч. посібник / Упоряд.: Н.Т. Блатова, Г.М. Мілків. 4-е вид., Перероб. та дод. М.: 2000. 72 с.
25. Волошин, Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти. К. : Логос, 2010. 428 с.
26. Міжнародне право Баймуратов М.О. Міжнародне право. — Х. «Одіссей», 2001. 91 с.
27. Ушаков Н.А. Международное право: Учебник. М: Юрист, 2004. 84 с.
28. Международное публичное право : учеб. / Л. П. Ануфриева, М43 Д. К. Бекашев, К. А. Бекашев, В. В. Устинов [и др.]; отв. ред. К. А. Бекашев. 4-е изд., перераб. и доп. М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. 291 с.
29. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
(дата звернення 27.03.2022).
30. Про національні меншини в Україні / від 25.06.1992 № 2449-ХІІ. *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12#Text>.
(дата звернення 28.03.2022).
31. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / від 16.12.1996. *zakon.rada.gov.ua*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
(дата звернення 30.03.2022).

32. Буроменський М. В. Політичні режими держав у міжнародному праві. Вплив міжнародного права на політичні режими країн. Х., 1997. 98 с.
33. Південний Судан. *Вікіпедія*.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Південний_Судан#cite_note-3.
(дата звернення 01.04.2022).
34. На границе Судана и Южного Судана произошли столкновения между вооруженными силами двух стран (рус.). Архивировано из первоисточника 14 августа 2012. 49 с.
35. Bereketeab R. Self-determination and secessionism in Somaliland and South Sudan: Challenges to postcolonial state-building. Nordiska Afrikainstitutet, 2012. (accessed 26.08.2021). *www.cmi.no*.
URL: <https://www.cmi.no/file/2162-self-determination-and-secessionism-in-somaliland-and-south-sudan.pdf>.
(дата звернення 02.04.2022).
36. Willis J., Ryle J., Baldo S, Jok J. M. (eds.). The Sudan Handbook. Rochester, NY: James Currey, 2012. *www.refworld.org*.
URL: <https://www.refworld.org/pdfid/51d3d28c4.pdf>.
(дата звернення 04.04.2022).
37. McNamee T. The first crack in Africa's map? Secession and Self-Determination after South Sudan. Discussion Paper. The Brenthurst Foundation, 2012. (accessed 21.07.2021). 57 p.
38. Резолюція 1556 (2004), ухвалена Радою Безпеки на її 5015-му засіданні, 30 липня 2004 року.
zakon.rada.gov.ua. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c70#Text.
(дата звернення 05.04.2022).
39. Кудров Е.А. Судан на пути к разделению в 2011 г. // Вестник МГУ. Серия 13. Востоковедение. 2008. №3. 51-67 с.
40. Курс международного права. В 7 т. Т. 2. Основные принципы международного права / Г.В. Игнатенко, В.А. Карташкин, Б.М. Клименко и др. М.: Наука, 1989. 240 с.

41. How Many People Groups Are There?. *joshuaproject.net*.
URL: https://joshuaproject.net/resources/articles/how_many_people_groups_are_t_here.
(дата звернення 06.04.2022).
42. Пан Ги Мун привітавав об'явлення остаточних результатів референдуму про самоопреділення Юга Судану/ Центр новин ООХ//. *news.un.org*. URL: <https://news.un.org/ru/story/2011/02/1177781>.
(дата звернення 07.04.2022).
43. Референдум поділив Судан. *zn.ua*.
URL: https://zn.ua/ukr/POLITICS/referendum_podiliv_sudan_.html.
(дата звернення 07.04.2022).
44. Sudan Publications. *securitycouncilreport.org*.
URL: <https://www.securitycouncilreport.org/sudan/>.
(дата звернення 08.04.2022).
45. Bangladesh: The Forgotten Genocide. *sites.uab.edu*.
URL: <https://sites.uab.edu/humanrights/2017/04/21/bangladesh-forgotten-genocide>.
(дата звернення 09.04.2022).
46. J.R. Avgustin. The United Nations and Self-Determination in the Case of East Timor. *www.e-ir.info*.
URL: <https://www.e-ir.info/2020/02/27/the-united-nations-and-self-determination-in-the-case-of-east-timor>.
(дата звернення 09.04.2022).
47. Косово, боротьба за незалежність: історія питання та його наслідки. *ipiend.gov.ua*.
URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/divak_kosovo.pdf.
(дата звернення 10.04.2022).
48. Reference re Secession of Quebec Collection Supreme Court Judgments, 1998-08-20 Report [1998] 2 SCR 217. *scc-csc.lexum.com*.
URL: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1643/index.do>.

(дата звернення 10.04.2022).

49. Knox C. The Secession of South Sudan: A Case Study in African Sovereignty and International Recognition. An Honors Thesis College of St. Benedict/St. John's University In Partial Fulfillment of the Requirements for All College Honors and Distinction in the Department of Political Science. May 2012. *digitalcommons.csbsju.edu*.

URL: https://digitalcommons.csbsju.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=polsci_students.

(дата звернення 11.04.2022).